

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Savonlinnan kaupungin kaavoituspäällikön lausunto:

Savonlinnan kaupungilla ole mahdollisuutta antaa (virallista) lausuntoa annetussa aikataulussa, minkä vuoksi YM:n menettely ei ole hyvän hallintotavan mukainen, koska lausuntopyyntö osuu luottamuselimien kesätauon ajalle.

Lakiluonnos ei ole Savonlinnan kaupungin kannalta toivottava esitettyssä muodossa seuraavin perustein:

Savonlinnan kaupungilla ei ole käytössä lain toteuttamiseen tarvittavia ostopalvelu- tai henkilöresursseja. Vaikkakin valtion taholta tarjottaisiin muutostukea, rahoitusta ja tukea aineistojen ja rekisterien kuntoon saattamiseen se edellyttää myös vastaavia henkilöstöresursseja ja osaamista kuntiin. Myös muut Suomen kunnat ovat parhaillaan rekrytoimassa asiantuntijoita ja osaavista tekijöistä on tällä hetkellä pulaa. Ostopalveluiden kasvava kysyntä lakimuutoksen myötä myös todennäköisesti johtaa valtakunnallisesti hintatason nousuun. Samaan aikaan edellytetään kaupungilta myös ohjelmistovaihtoksia, koska kaupungin käytössä olevat suunnitteluohjelmat eivät täysin vastaa lakimuutoksen vaateisiin. Tiedot eivät siirry nykyisistä järjestelmistä automaattisesti uusiin, joten mittavaa laadunparannustyötä on aineiston suhteen tehtävä. Lisäksi henkilöstön osaamisvaateet kasvaisivat, koulutusta olisi lisättävä ja kasvatettava henkilötöymäärää. Lain vaikutukset kustannuksiin ja kunnilta edellytettäviin toimenpiteisiin pitäisi lakivalmistelussa arvioida esitettyä huolellisemmin. Palveleeko uudistus aidosti kuntia vai pelkästään valtion tiedonsaantitarvetta? Velvoitteet tulevat lakimuutoksessa näyttäisivät tulevan pääosin kunnille ja valtiolle jäisi päältäkatsojan rooli.

Kaupunki joutuisi lakimuutoksen myötä toimittamaan samat tiedot omien ylläpitämiensä ja tuottamiensa aineistojen lisäksi valtiolle, mikä aiheuttaisi päällekkäistä ja turhaakin lisätyötä. Vaikka aineistot olisivat ehkä helpommin valtion kautta saavutettavissa, se ei poistaisi aineistoihin liittyvää tulkintatyötä, jota kunnissa edelleen tehtäisiin. Kumman aineistojen tietoihin ja oikeellisuuteen nojaututaan epäselvissä tilanteissa, valtion ylläpitämän vai kunnan tuottaman?

Kaavoitus ja rakennusvalvonta kuuluvat jatkossakin kuntien itsenäisiin tehtäviin. Pitäisikö kuntien jatkossa luovuttaa maksutta valmistelemaan digiaineistoja vai voiko näistä periä korvauksia, millä uuden aineiston tuottamisen ja aineistojen korjaamisen kustannuksia saadaan katettua? Esimerkiksi pohjakarttojen laatiminen, tonttien muodostaminen ja lohkominen, kaava-aineistojen laatiminen vaativine lisäselvityksineen ja kaavojen tulkinta, rakennusvalvonnan tarkistuskäynnit ja opastus, ohjelmistot ja laitteet sekä muu aineiston tuottamiseen liittyvä työ ei ole ilmaista ja vaatii henkilöresursseja. Se, että kunnat tekisivät, ylläpitäisivät ja kustantaisivat aineistot, mitkä SYKE puolestaan jakaisi kopiorekistereistä eteenpäin on järjestelynä kuntia kohtaan epäoikeudenmukainen.

Miten lakiuudistuksessa otetaan huomioon digiturvallisuus ja GDPR-asetuksen vaateet? Yhteen valtion järjestelmään sisältyy enemmän tietoturvariskejä, kuin mitä kaupunkikohtaisissa järjestelmissä. Miten otetaan huomioon tiedon jatkokäyttö, kuka kuntien verovaroin ja lakisääteisesti tuottamaa sekä "ilmaiseksi luovuttamaa" tietoa saa hyödyntää, tuleeko uusia henkilöstörekistereitä käsittelyjen myötä ja miten asiaa valvotaan?

Kaavamääräysten ja kaava kohteiden yhtenäistäminen digimuotoon luovat kaavoituksen uutta käytäntöä ja toimintamalleja. Tiedot vaativat kaavoittajalta jo työn alkuvaiheessa valmiin kaavatuotteen pohtimista. Rajoitetaanko tällä yksinkertaistamisella kaavasuunnittelua? Onko lakimuutoksessa tarkoitus merkintöjen osalta väljentää nykyistä säätelyä vai lisätä esimerkiksi ilmastonmuutoksen kautta tulevia kaavavaateita?

Lisäksi lakimuutoksen tarkoituksena on, että alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuisivat jatkossa valtakunnalliseen rekisteriin ja tietotalustaan. Järjestelmästä tulee todella raskas, mikäli myös päätöksentekoon ja prosesseihin liittyviä tietoja pitää toimittaa valtiolle hankkeiden eri välivaiheista. Tämä edellyttäisi myös kaupungin hallintosäännön muuttamista. Tuleeko järjestelmään palautepalvelu ja kenelle tämä tieto ohjautuu? Onko järjestelmässä tarkoitus tukea hankkeiden vuorovaikutusprosesseja OAS:in toimittamisen lisäksi? Esimerkiksi rakennus- ja kaavahankkeet voivat hyvinkin jäädä keskeneräisiksi, mikäli edellytyksiä näille ei löydy, miten näiden ei enää relevanttien aineistojen kanssa toimitaan?

Miten vanhat ei koneluettavat aineistot toimitetaan, vaaditaanko osittain esim. uusien kaavaprosessien aukaisemista vai tulkitaanko, että nämä aineistot eivät ole digisopivia, jolloin tieto

pitäisi edelleen hankkia kunnan kautta? Esimerkiksi voimassa olevia ranta-asemakaavoja tuskin lähdetään uudistuksen myötä muuttamaan, ellei yksityisiltä maanomistajilta tahtotilaa tähän löydy.

Jo nykyisin kunnat tuottavat tietoa valtion rekistereihin. Tulisiko enemminkin panostaa näiden nykyisten rekistereiden päivittämiseen ja tiedon siirron toimivuuteen kuntien ja valtion välillä, kuin luoda nopealla aikataululla uusia järjestelmiä ja toimintatapoja.

Pääsevätkö kunnat uudistuksen myötä vastaavasti myös helpommin tutustumaan valtion tuottamiin aineistoihin?

Yhteenvedona voidaan todeta, että lakiuudistuksen hyötyjä kunnille pitäisi vielä kriittisesti voida tarkastella ja asiaa jatkotyöstää, jotta lopputulos olisi kuntien kannalta taloudellisesti ja työmäärältään tasapuolisempi. Tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, mutta toteutus jäisi lähes kokonaan kuntien harteille. Lakimuutos tulee kaupungin kannalta aikataulultaan nopeasti, joten siirtymäaikaa pitäisi myös olla useita vuosia.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Viittaus edelliseen.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

-

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

-

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

-

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

-

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

-

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

-

Behm Päivi
Savonlinnan kaupunki